

трансформационных секторальных изменений на внутреннем рынке. Практическая значимость полученных результатов заключается в возможности применения предприятиями отдельных теоретических подходов к анализу стратегий развития в условиях общественно-экономических трансформаций, изменений конъюнктуры рынка, что позволит субъектам хозяйственной деятельности расширить рыночную долю, обеспечить эмерджентный эффект и адаптированность к негативному воздействию факторов внешней среды.

Ключевые слова: стратегия развития, конкуренция, конкурентная стратегия конкурентоспособность, управление конкурентоспособностью.

ANNOTATION

EVOLUTION OF ENTERPRISE DEVELOPMENT STRATEGIES: THE ORETICAL AND ECONOMIC OVERVIEW

In today's economic conditions there is a need to strengthen the strategic direction of the enterprise. The development strategy occupies an important place in the strategic activity of the enterprise and ensures its strategic competitiveness. In the context of aggravation of crisis phenomena, increasing uncertainty of the environment, increasing competition, reducing the stability and efficiency of enterprises operations, the implementation of strategic planning is a necessary component for retaining existing positions, as well as the exit of the company into new markets. Solving the tasks of activating strategic planning at the enterprise in the conditions of turbulent business conditions, forming competitive advantages determines the relevance of the research. The purpose of the research is to substantiate the essence of the development strategies of the company in terms of increased competition. In the article the genesis of theories of the strategy of the enterprise is investigated and the substantiation of its essence-content space is carried out, the starting positions of the construction of the strategy of the enterprise are described. It is proved that the views of scientists on the concept of development strategy were transformed as the economic ties between enterprises became more complicated. According to the results of the study of the evolution of the development strategy and the implementation of meaningful and time analogies with the development of science of management, an integral scientific and theoretical synthesis of the achievements in science has been made. The preconditions of formation of effective strategies of enterprises in Ukraine in the conditions of intensification of competitive struggle and transformational of sectoral changes in the domestic market are determined. The practical significance of the obtained results is in the possibility for enterprises to use separate theoretical approaches to the analysis of development strategies in the conditions of socio-economic transformations, changes in the market situation, allowing business entities to expand the market share, provide an emergent effect and adapt to the negative influence of external factors of the environment.

Key words: development strategy, competition, competitive strategy, competitiveness, competitiveness management.

УДК 330.341.1

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

ХАУСТОВА К.М., ШАРКАДІ К.А.

Мукачівський державний університет

В статті досліджено сучасний стан та розвиток підприємств легкої промисловості. Визначено рівень інноваційної активності підприємств, напрямки інноваційної діяльності та перспективи реалізації інноваційної політики. Здійснено структурний аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності. Окреслено основні проблеми організаційного, інвестиційного та інформаційного забезпечення інноваційного розвитку, запропоновано шляхи їх розв'язання.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційна активність, легка промисловість, фінансування інноваційної діяльності, фактори інноваційного розвитку.

Об'єкти та методи дослідження. Легка промисловість є важливої галуззю економіки України, що виконує вагому соціальну функцію шляхом забезпечення населення життєво необхідною продукцією та створенню робочих місць. При формуванні сприятливих ринкових умов та активізації інноваційної діяльності галузь здатна вийти на зовнішній

ринок з готовою продукцією та зайняти гідне місце у формуванні експортного потенціалу країни.

Проблемам розвитку вітчизняної легкої промисловості присвячено багато наукових досліджень, серед яких у статті використано праці Гречана А.П., Касян Л.С., Кулакова В.І., Нижника В.М. та інших. При цьому в них інноваційна активність підприємств визначається як фундаментальний фактор розвитку галузі в сучасних умовах.

Безумовно, одним з найбільш надійних способів підвищення конкурентоспроможності та підприємств легкої промисловості та виходу галузі з кризового стану є дослідження сучасного стану інноваційної діяльності й формування ефективної інноваційно-технологічної політики, що зумовило мету та цілі проведеного дослідження.

Постановка завдання. Метою написання статті є дослідження сучасного стану, проблем та перспектив інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості України.

Результати та їх обговорення. У сучасних умовах конкурентоспроможність підприємств будь-якої галузі економіки залежить насамперед рівня інноваційної активності та комплексності розробки, впровадження й реалізації інноваційної продукції.

Інноваційна діяльність є важливою складовою стратегічного розвитку оскільки передбачає довгострокову орієнтацію підприємства на формування конкурентних переваг внаслідок впровадження інновацій у всі сфери господарської діяльності [11, с. 176].

Особливо гостро проблеми інноваційності продукції, процесів та маркетингового супроводу постають перед підприємствами легкої промисловості, оскільки цільовий ринок даної галузі є надзвичайно насичений, конкурентний та мінливий.

Легка промисловість є потужним комплексом галузей з виробництва соціально вагомих товарів народного споживання, що розташовані в усіх регіонах України. Даний вид економічної діяльності забезпечує приблизно 72 тис. робочих місць та зосереджує 2,4% виробничих фондів промисловості.

Потенціал підприємств легкої промисловості є значним і дозволяє виробляти широкий спектр товарів народного споживання і промислового призначення, здатних задовольнити попит на внутрішньому та зовнішньому ринку.

Легка промисловість України об'єднує 23 види економічної діяльності згідно з КВЕД, які згруповано у три основні розділи:

- текстильне виробництво (ткацьке виробництво, виробництво трикотажного полотна, килимів, канатів, мотузок, нетканих матеріалів, інших текстильних виробів, крім одягу, тощо);

- виробництво одягу (виробництво одягу зі шкіри, виробництво робочого, спіднього, верхнього одягу та аксесуарів, виготовлення виробів із хутра, виробництво трикотажного і в'язаного одягу, панчішно-шкарпеткового виробів тощо);

- виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (виробництво взуття, дублення і оздоблення шкіри, вичинка і фарбування хутра, виробництво дорожніх виробів, сумок тощо) [9].

Підприємства досліджуваної галузі знаходяться в жорсткому конкурентному середовищі, яке в умовах глобалізації дедалі ускладнюється. Єдиним виходом, що допоможе вітчизняним підприємствам розвиватися в стратегічній перспективі є активізація інноваційної діяльності не тільки у сфері виробництва, а також у сфері менеджменту, маркетингу та інформаційних технологій.

Сукупність підприємств легкої промисловості характеризується такими основними ознаками:

- єдність економічного призначення продукції – виробництво товарів широкого вжитку для задоволення безпосередніх потреб населення;

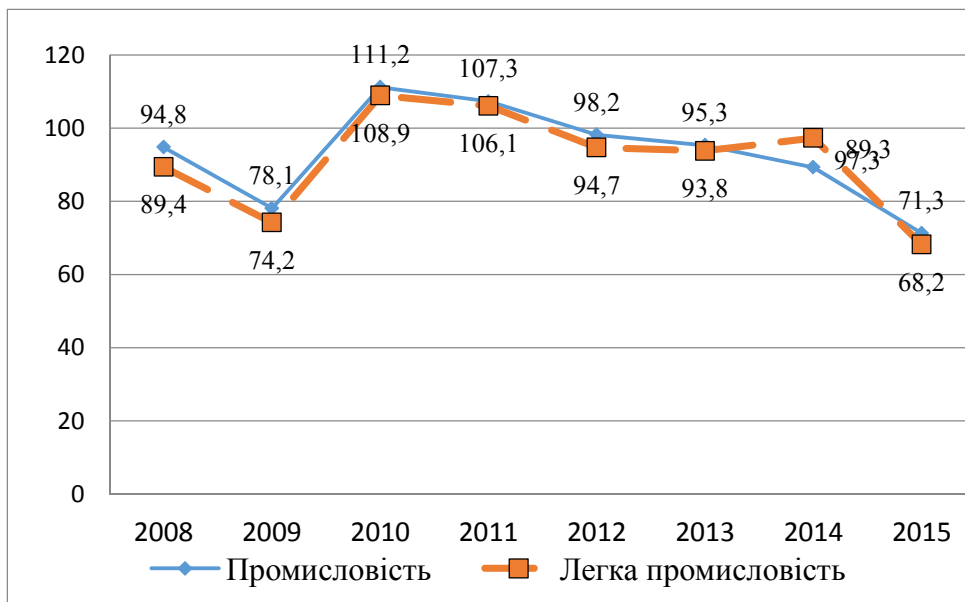
- однорідність сировини та матеріалів, що використовуються для виробництва товарів галузі;
- спільність матеріально-технічної бази й технологічних процесів виробництва продукції широкого вжитку;
- особливий професійний склад робітничих кадрів;
- специфічні особливості розміщення та розвитку [1].

У галузі легкої промисловості функціонує понад 10 тис. підприємств, із них: у текстильній промисловості – близько 2,5 тис., у виробництві готового одягу і хутра – близько 6 тис. , шкіри і шкіряного взуття – близько 1,5 тис. Практично всі підприємства легкої промисловості приватизовані, а ті, що знаходяться в державній власності, становлять менше ніж 1%. [3, с. 148].

На сучасному етапі розвитку діяльність більшості вітчизняних підприємств галузі на 70-80 % ґрунтується на давальницьких схемах. Основними партнерами в операціях з давальницькою сировиною є країни Європи – Німеччина, Данія, Польща, Бельгія, Італія. Вітчизняна швейна промисловість перетворилася на своєрідний «цех по пошиттю на замовлення» для багатьох відомих світових виробників одягу. Близько 85 % виготовлених в Україні виробів з етикетками відомих брендів (серед яких Marks&Spencer, NewLook, TopShop, Next, Zara, Mexx та інші) виїжджають за кордон.

Разом з цим, розвиток виробництва продукції легкої промисловості України за період 2010-2016 рр. показує динаміку спаду (Рис.1.).

Основною метою інноваційного розвитку вітчизняних підприємств легкої промисловості в Україні є подолання системної кризи у галузі, що дозволить відтворити та підняти на новий рівень її потенціал як соціально орієнтованої, наукомісткої галузі, що постачає на внутрішній і зовнішній ринок конкурентоспроможну продукцію з високою доданою вартістю.

За даними державної статистики [2]

Динаміка розвитку підприємств легкої промисловості майже повторює динаміку розвитку промисловості України в цілому, що свідчить про значний вплив макроекономічних чинників на розвиток всіх галузей народного господарства. В Україні з 2008 до 2014 р. обсяги виробництва продукції легкої промисловості зросли на 22% в діючих цінах. Проте, починаючи з 2015 року зменшилися на 23 %. Аналіз основних підвидів економічної діяльності легкої промисловості за 2015 р. показав, що найбільший спад виробництва (на 15,5%) спостерігався у підгалузі з виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів. Це пов'язано насамперед перенасиченням вітчизняного ринку відповідними імпортними товарами. Натомість найменший спад виробництва у 2015 році спостерігався у текстильній промисловості, що пов'язано насамперед з підвищенням внутрішнього попиту на військову форму та витратні товари для солдат у зв'язку з проведенням АТО на сході країни.

До основних факторів, що негативно впливають на розвиток підприємств легкої промисловості в Україні є:

- висока собівартість вітчизняних товарів легкої промисловості унаслідок зростання цін на сировину та енергоносії, зростання позичкових відсотків за кредитами, зростання податків;

- перенасичення внутрішнього ринку дешевими імпортними товарами переважно з Китаю та Турції. За даними Укрлегпрому обсяги легального імпорту товарів легкої промисловості значно перевищують обсяги власного виробництва;

- поглиблення тінізації внутрішнього ринку через масове ввезення з країн ЄС в Україну товарів групи «секонд-хенд», що практично не оподатковується;

- низька ефективність управління, що визначається відсутністю дієвого системного менеджменту, стратегічного управління, маркетингу та фінансового менеджменту;

- низький рівень інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості, застарілі технології та обладнання що знижують мобільність та адаптивну здатність до змінних умов ринку.

При цьому, у зв'язку з відносно невеликими фінансовими витратами на впровадження інновацій в виробництво, легка промисловість є дуже привабливою для інноваційного розвитку [4,с.147].

Аналіз статистичних даних показує низький рівень інноваційної активності на підприємствах. Крім того, протягом 2014-2015 років відбулося скорочення майже вдвічі кількості підприємств галузі, що займалися інноваційною діяльністю. Кількість підприємств, впроваджували інновації та реалізовували інноваційну продукцію складає близько 10% всіх підприємств. Основними видами інноваційної діяльності є придбання машин, обладнання та програмного забезпечення.

У 2016 році покращилася ситуація у сфері інноваційної діяльності досліджуваної сфери. Зокрема, загальні обсяги інноваційної продукції легкої промисловості у 2016 році склали 174482,5 тис. грн., що на 44% менше, ніж у 2012 році, проте на 55% вище у порівнянні з попереднім 2015 роком. Зростають обсяги інноваційних витрат (+86%) та обсяги експорту інноваційної продукції у порівнянні з попереднім періодом.

В таблиці 1 наведено основні показники інноваційної діяльності підприємств досліджуваного виду промислової діяльності.

Таблиця 1

Обсяги інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості *

Показники	2012	2013	2014	2015	2016	Приріст	
						2016/ 2015, %	2016/ 2012, %
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, тис.грн.	313340	152441,2	283843,2	112847	174483	55	-44
Інноваційні витрати, тис. грн.	65992,8	84645,7	94637,4	40470	75474	86	14
Обсяги експорту інноваційної продукції, тис. грн.	82033,2	16591,8	20423,7	1927,4	2024	5	-98
Частка експорту інноваційної продукції в обсягах реалізації, %	26,18	10,88	7,20	1,71	1,16	-32	-96

*Сформовано авторами на основі [6]

Попри зростання обсягів реалізації інноваційної продукції в галузі, частка експорту в її складі знижується. За період з 2012 по 2016 рік частка інноваційної продукції, що реалізується в інші країни зменшилася з 28,6 % до 1,2%. Це свідчить про те, що майже вся інноваційна продукція галузі реалізується на внутрішньому ринку.

Частка обсягів реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції легкої промисловості також залишається незначною – у середньому у 2012-2015 рр. вона становила в середньому 2,4 % і лише в 2016 році зросла до 4,8 %.

У динаміці спостерігається нерівномірність інноваційної активності підприємств досліджуваної сфери. Зокрема, загальна кількість підприємств галузі, що реалізують інноваційну продукцію від 607 у 2013 році до 304 у 2015 році, а кількість підприємств що здійснюють інноваційну діяльність – від 82 у 2014 році до 38 у 2015. Частково такі коливання можна пояснити змінністю тенденцій моди, що змушують підприємства галузі у визначені періоди активізувати інноваційну діяльність.

Основні показники розвитку інноваційної діяльності суб'єктів господарювання в галузі наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Показники інноваційної активності підприємств легкої промисловості*

Показники	2012	2013	2014	2015	2016	відхилення			
						2016/2012		2016/2015	
						одиниць	приріст, %	одиниць	приріст, %
Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію	118	607	622	304	310	192	163	-312	2,0
Кількість підприємств, що здійснювали інноваційну діяльність	60	51	82	38	39	-21	-35	-43	2,6

усього, з них:									
впроваджували інноваційні процеси, з них:	32	30	59	24	34	2	6	-25	41,7
маловідходні ресурсозберігаючі	30	26	18	6	12	-18	-60	-6	100,0
впроваджували інноваційні види продукції, з них:	23	18	10	12	19	-4	-17	-87	58,3
нові для ринку	3	4	30	2	5	2	67	-25	150,0
Кількість впроваджених технологічних процесів	57	54	59	45	62	5	9	3	37,8
Кількість найменувань інноваційної продукції, з них:	12	10	10	72	118	-6	-5	12	63,9
нові для ринку	4	2	6	15	33	18	120	28	120,0

*Сформовано авторами на основі [6,7,8]

Рівень інноваційної активності підприємств в значній мірі залежить від обсягів та джерел фінансування. Протягом 2012-2016 років фінансування інноваційної діяльності підприємств галузі здійснювалося з різних джерел (рис.2). Найнижчі обсяги фінансування інноваційної діяльності в легкій промисловості спостерігалися у 2015 році. У 2016 році обсяги інноваційних витрат зросли на 86%, що є позитивним імпульсом для розвитку галузі. Проте, не зважаючи на підвищення інфляції майже на 40% не досягнули показників 2013 та 2014 років.

Протягом досліджуваного періоду основним джерелом фінансування інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості залишаються власні кошти підприємств, частка яких коливається від 82% у 2012 році до 93% у 2014.

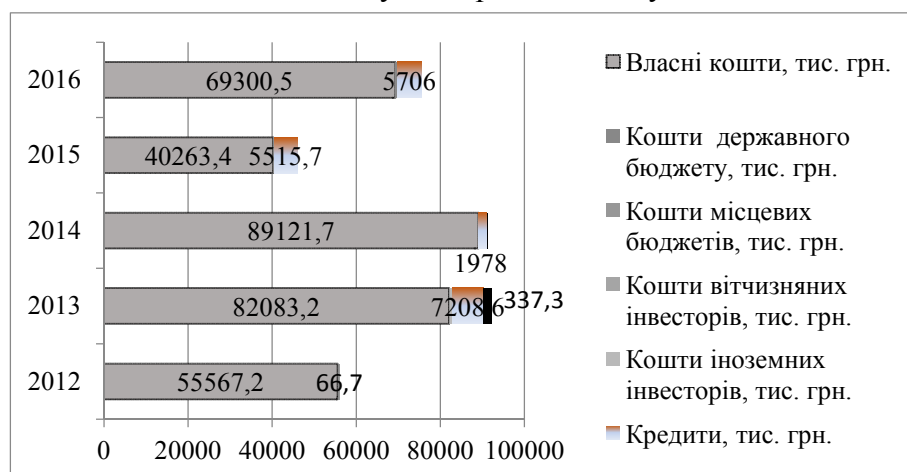

Рис.2. Структура джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості

Друге за важливістю джерело фінансування – кредитні ресурси. Кредитні кошти для фінансування інноваційної діяльності використовувалися починаючи з 2013 року і їх частка становила від 6% у 2014 році до 14% у 2015. Участь держави у фінансуванні інноваційної діяльності на підприємствах галузі обмежена лише коштами державного бюджету та в окремих випадках місцевих бюджетів і не перевищує 0,7% від загального обсягу джерел фінансування.

Структура джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств легкої промисловості свідчить про низьку інвестиційну привабливість галузі у з позицій інноваційної діяльності. Частково такий стан речей зумовлений загальною тенденцією щодо зниження інвестиційної привабливості інноваційного спрямування у всіх галузях промисловості. Проте, на нашу думку, низькі обсяги інвестиційних вкладень інноваційного спрямування зумовлені також такими факторами:

- орієнтація більшості підприємств на роботу з давальницькою сировиною (за даними Укрлегпрому таких підприємств на сьогодні близько 80%) спотворює реальні статистичні показники інноваційної діяльності, оскільки виробництво здійснюється за технологіями іноземних замовників, які є їх власністю;
- низький рівень державної підтримки інноваційної та інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств;
- недостатній рівень наукового та технологічного забезпечення вітчизняних виробників.

Вітчизняні науковці, зокрема Кулаков В.І. [5, с. 289] серед причин низької активності підприємств легкої промисловості виділяють такі: гігантоманія, що втілюється у надмірно великих розмірах промислових підприємств, з економічно невиправданими масштабами виробничої концентрації; низька ефективність управління, що визначається відсутністю дієвих інноваційних механізмів розвитку підприємств, розробок нових моделей одягу, взуття, матеріалів та засобів виготовлення продуктів легкої промисловості, дієвого системного менеджменту, стратегічного управління, маркетингу та фінансового менеджменту; висока енергозалежність, матеріало- та енергоємність, викликані застосуванням застарілих технологій; відсутність сприятливої кон'юнктури на вітчизняному ринку через падіння споживчого попиту в 90-х роках минулого століття, та без її відновлення з початком економічного зростання в 2000-2008 рр.; посилення глобалізації, яка традиційно сприймається причиною зниження конкурентоспроможності підприємств легкої промисловості України на зарубіжних ринках, заміщення продуктів національних виробників імпортованими товарами; неспроможність адекватно реагувати на ринкову кон'юнктуру, відсутність політики управління цільовими збутовими риками, фінансовим забезпеченням, відсутність систем управління ризиками, інноваційного розвитку.

Вирішення проблем інноваційної активності підприємств галузі вимагає взаємної участі та зацікавленості підприємців, держави та регіональних органів влади.

Зокрема, на рівні держави необхідно розробити програму підтримки вітчизняних виробників, що здійснюють розробку і впровадження наукоємних і ресурсозберігаючих технологій, які відповідають світовим стандартам якості та розвитку науково-технологічного потенціалу галузі. Підвищенню економічної ефективності також сприятиме збільшення державних замовлень замовлення на вітчизняну продукцію ткацького виробництва та пошив одягу для військовослужбовців, поліції та інших видів форми спецпризначення.

На рівні регіональних органів влади доцільно стимулювати розвиток підприємств малого бізнесу в сфері легкої промисловості, сприяти розширенню міжнародної співпраці

підприємств, створювати умови для підвищення наукоємності технологій та залучення інвестицій. Такі заходи дозволять підвищити експортний потенціал регіону та рівень зайнятості, особливо серед жіночої частини населення.

З метою підвищення конкурентоспроможності підприємств легкої промисловості в умовах подальшої європейської інтеграції, в умовах зниження тарифних бар'єрів, збільшення обсягів залучення прямих іноземних інвестицій в економіку країни, необхідним кроком для вітчизняних підприємств легкої промисловості є розширення кола співпраці з іноземними та вітчизняними партнерами з приводу залучення інноваційних технологій на підприємства галузі [10, с.7].

Висновки. Легка промисловість є важливою галуззю народного господарства України, розвиток якої позитивно впливає соціально-економічний стан країни та окремих регіонів внаслідок забезпечення населення якісними товарами вітчизняного виробництва та збільшення кількості робочих місць. За умови переходу на інноваційну модель розвитку та державної підтримки галузь здатна позитивно вплинути на зовнішньоторговельний баланс країни та вирішити вагомую частину соціально-економічних проблем. На жаль, рівень інноваційної активності підприємств в умовах агресивного впливу зовнішніх факторів залишається низькою. Розв'язання сучасних проблем підприємств галузі вимагає активізації та поєднання зусиль на всіх рівнях управління в напрямку підвищення інвестиційно-інноваційної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гречан А.П. Методологічні основи розвитку легкої промисловості на інноваційних засадах/ А.П. Гречан //автореферат дис. на здобуття наукового ступеня к.е.н.- Національна академія наук України, інститут економіки промисловості, Донецьк.- 2016
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Касян Л.С. Сучасний стан та перспективи розвитку легкої промисловості України./ Л.С. Касян//Науковий вісник Ужгородського національного університету.-Випуск 6.Частина 1.-2016.- С.147-150
4. Касян З. Е. Діагностика інноваційної діяльності вітчизняних підприємств легкої промисловості / З. Е. Касян, Т. С. Воронкова // Вісник КНУТД. – 2012. – № 1. – С. 145 –152.
5. Кулаков В. І. Тенденції та закономірності сучасного етапу розвитку підприємств легкої промисловості України / В. І. Кулаков // Економічний аналіз. Збірник наукових праць Тернопільського національного економічного університету. – 2013. – Т. 13. – С. 288–294.
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: статистичний збірник / Державна служба статистики України. - Київ, 2017
7. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: статистичний збірник / Державна служба статистики України. - Київ, 2015
8. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: статистичний збірник / Державна служба статистики України. - Київ, 2013
9. Національний класифікатор України ДК 009:20010 «Класифікація видів економічної діяльності», затверджений наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчого комітету від 11.10.2010 №457.
10. Нижник В. М. Перспективи розвитку інноваційних технологій на підприємствах легкої промисловості / В. М. Нижник, І. В. Пасічник // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – № 6. –Т. 3. – С. 7–10.
11. Хаустова К.М. Оцінювання стратегічного рівня управління інноваційною діяльністю підприємств/К.М. Хаустова // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2016. – № 1 (233).- С.-176-179

АННОТАЦІЯ

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УКРАИНЕ

В статті досліджено сучасне становище та тенденції розвитку підприємств легкої промисловості. Визначено рівень інноваційної активності підприємств, напрямки інноваційної

деятельности и перспективы реализации инновационной политики. Проведен структурный анализ источников финансирования инновационной деятельности. Изложены основные проблемы организационной, инвестиционной и информационной поддержки инновационного развития, предложены пути их решения.

Ключевые слова: инновации, инновационная деятельность, легкая промышленность, финансирование инновационной деятельности, факторы инновационного развития.

SUMMARY

THE MODERN STATE AND PROBLEMS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF LIGHT INDUSTRY ENTERPRISES IN UKRAINE

The current state and trends of light industry enterprises development have been investigated in the article. The level of innovation activity of enterprises, directions of innovative activity and prospects of realization of innovation policy have been determined. Structural analysis of innovation activity financing sources has been carried out. The main problems of organizational, investment and informational support of innovative development have been outlined, the ways of their solution have been suggested.

Key words: innovations, innovation activity, innovative activity, light industry, innovation activity financing, innovation development factors

УДК 339.564(477)

ГЛОБАЛЬНІ ТОРГОВЕЛЬНІ РЕГУЛЯТОРИ: РОЛЬ ТА ФУНКЦІЇ⁷

ПУГАЧЕВСЬКА К. С

Київський національний торговельно-економічний університет

У сучасній світовій системі процеси інтеграції та глобалізації сприяли динамізації світової торгівлі, яка перевищує динаміку світового виробництва, та об'єктивно зумовили формування глобальних систем регулювання світової торгівлі. Проте нині дієвість таких інституцій поступово знижується регіональними та локальними інструментами регулювання торгівлі. За останні роки лібералізаційна політика СОТ дозволила значно зменшити бар'єри на шляху міжнародних потоків товарів і послуг, однак діяльність організації щодо формування недискримінаційного торговельного режиму з метою забезпечення рівних умов усім учасникам світового ринку все ще є недостатньо ефективною, що й обумовлює актуальність дослідження. Мета статті полягає у дослідженні детермінант й наслідків дестабілізації глобальних торговельних регуляторів. У статті досліджено основні тенденції лібералізації зовнішньої торгівлі в сучасних умовах. Визначено місце і значення глобальних торговельних регуляторів в системі забезпечення недискримінаційного торговельного режиму. Охарактеризовано погляди науковців провідних економічних шкіл щодо взаємозв'язку торговельної лібералізації та економічного зростання. Доведено, що сучасна система регулювання міжнародних торговельних відносин розвивається у напрямку зниження ролі окремих інструментів регулювання внаслідок чого країни-учасниці дедалі частіше використовують латентні заходи захисту національних ринків від іноземної конкуренції. Наукова новизна дослідження полягає в удосконаленні підходів до оцінювання торговельних обмежень, що дозволяє підвищити комплексність аналізу масштабів захисту національної економіки від іноземної конкуренції та виявити ефект від торговельних обмежень в системі регулювання доступу товарів на внутрішній ринок. Практична значущість отриманих результатів полягає у можливості використання висновків та рекомендацій у процесі формування системи регулювання зовнішньої торгівлі, створення наукової основи та методологічного підґрунтя для розроблення стратегій експорт-промоуш України на зовнішніх ринках.

Ключові слова: торговельний регулятор, міжнародна торгівля, експорт-промоушн, СОТ, лібералізація, протекціонізм.

Постановка проблеми. Інтенсифікація процесів інтеграції та глобалізації сприяє зростанню масштабності міжнародних торговельно-економічних відносин та обумовлює формування відповідних систем регулювання у рамках глобальних торговельних інституцій. Однак дієвість таких інституцій поступово знижується на користь регіональним та локальним інструментам регулювання торгівлі, що спричиняє необхідність захисту національних економічних інтересів на зовнішніх ринках.

⁷ Роботу виконано в межах НДР №655/20 "Експорт-промоушн України в умовах дестабілізації глобальних торговельних регуляторів"